

לילה אחד עזבת

עיונים וביאורים בפרשת השבוע

גליון תק
ערש"ק פרשת נשא ה'תשע"ה

כף אחת עשרה זהב: כנגד התורה

תוכן פרשת סוטה - בפנימיות

בדין נשיאות הארון בכתף לרמב"ם

גירושין - לא להיחפז!

פְּתַח הַדָּבָר

בעזה"ת.

לקראת שבת קודש פרשת נשא, הננו מתכבדים להגיש לקהל שוחרי התורה ולומדי', את קונטרס 'לקראת שבת' (גליון תק), והוא אוצר בלום בעניני הפרשה מתוך רכבות חידושים וביאורים שבתורת נשיא ישראל ומנהיגו, כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע.

וזאת למודעי, שבדרך כלל לא הובאו הביאורים כפי שנאמרו, ואף עובדו מחדש ונערכו ע"י חבר מערכת, ולפעמים נאמרו הביאורים בקיצור וכאן הורחבו ונתבארו יותר ע"פ המבואר במקומות אחרים בתורת רבינו. ופשוט שמעומק המושג וקוצר דעת העורכים יתכן שימצאו טעויות וכיו"ב, והם על אחריות המערכת בלבד, ושגיאות מי יבין.

ועל כן פשוט שמי שבידו הערה או שמתקשה בהבנת הביאורים, מוטב שיעיין במקורי הדברים (כפי שנסמנו על-אתר או בתוכן העניינים), וימצא טוב, ויוכל לעמוד בעצמו על אמיתת הדברים.

ויה"ר שנוזכה לקיום היעוד "כי מלאה הארץ דעה את ה' כמים לים מכסים", ונוזכה לשמוע תורה חדשה, "תורה חדשה מאיתי תצא", במהרה בימינו ותיכף ומיד ממש.

בברכת שבתא טבא,
מכון אור החפידות

קובץ זה יוצא לאור לזכות
הני לומדי ותמכי אורייתא, רודפי צדקה וחסד,
ראשונים לכל דבר שבקדושה
ה"ה האחים החשובים
הרב החסיד ר' ישראל אפרים מנשה
והרב החסיד ר' יוסף משה
וכל בני משפחתם שיחיו
ולזכות אביהם ה"ה הרב החסיד
ר' מאיר שי'
זאיאנץ
ס. פאולו ברזיל
יהי רצון שיתברכו בכל מילי דמיטב מנפש ועד בשר,
ובהצלחה רבה ומופלגה בכל אשר יפנו, תמיד כל הימים

מכון אור החסידות	Or Hachasidus
סניף ארץ הקודש	Head Office
ת.ד. 2033	1469 President St. #BSMT
כפר חב"ד 6084000	Brooklyn, NY 11213
03-738-3734	United States
Likras@likras.org	(718) 534-8673

צוות העריכה וההגהה: הרב לוי יצחק ברוק, הרב משה גורארי,
הרב מנחם מענדל דרוקמן, הרב חיים דוד (ברי"ג) וילהלם, הרב צבי הירש זלמנוב, הרב שלום
חריטונוב, הרב אברהם מן, הרב יצחק נוב, הרב מנחם מענדל רייצס, הרב אליהו שווייכה

The Print House: נדפס באדיבות:
538 Johnson Ave. Brooklyn, NY 11237 • (718) 628-6700

תוכן העניינים

ה. מקרא אני דורש.....

כף אחת עשרה זהב: כנגד התורה שניתנה מידו של הקב"ה

יבאר הטעם לזה שפירש רש"י שהן הכף והן האילים שהקריבו הנשיאים מרמזים על התורה, כי בכף מרומזת התורה כפי שנתנה מיד הקב"ה, ובאילים הרמז להתורה כפי שנתקבלה אצל בני ישראל

(עי' לקוטי שיחות ח"י שיחה ה' לפרשתנו)

ט. פנינים.....

עיונים וביאורים קצרים

י. יינה של תורה.....

התוכן הפנימי דפרשת סוטה

גסות הרוח "סתירה" מהקב"ה / סתירה שכל מציאותה היא רק הקינוי / "עד שלא נמחקה מגילה" - לימוד התורה באופן ד"חקיקה" / "הייתה יולדת נקבות יולדת זכרים".

(עי' לקוטי שיחות ח"ד שיחה לפרשתנו. תורת מנחם ח"כ ע' 122)

יד. פנינים.....

דרוש ואגדה

טו. חידושי סוגיות.....

בדין נשיאות הארון בכתף לשיטת הרמב"ם

יקשה בפסק הרמב"ם מה שכתב הדין דנשיאה בכתף רק לענין ארון, ויסיק דעיקר מצוה נתייחדה לארון / יקשה בכמה פנים בדברי הרמב"ם בהלכה זו, מקומה ומקורה / יחדש דדין נשיאת ארון נשתנה לגמרי בגדרו משאר כלים והוא דין בכבוד הארון עצמו / עפ"ז יבאר מ"ש הרמב"ם גבי דין כבוד בס"ת.

(עי' לקוטי שיחות חכ"ח שיחה ג' לפרשתנו)

כו. תורת חיים.....

גירושים - לא להיחפז!

כח. דרכי החסידות.....

לימוד במתינות

מקרא אני הורש

כף אחת עשרה זהב: כנגד התורה שניתנה מידו של הקב"ה

יבאר הטעם לזה שפירש רש"י שהן הכף והן האילים שהקריבו הנשיאים מרמזים על התורה, כי בכף מרומזת התורה כפי שנתנה מיד הקב"ה, ובאילים הרמז להתורה כפי שנתקבלה אצל בני ישראל

- א. רש"י בפרשתנו מפרט את הרמז שבכל אחד מהפרטים שבקרבנות הנשיאים; ובענין "כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת" (ז, ט) – הוא מפרש שקאי על התורה: "כף אחת – כנגד התורה שניתנה מידו של הקב"ה. עשרה זהב – כנגד עשרת הדברות. מלאה קטרת – גימטריא של קטרת תרי"ג מצוות, ובלבד שתחליף קו"ף בדל"ת על ידי א"ת ב"ש ג"ר ד"ק".
- ובסוף הענין הוא מפרש את הרמז שבהפרטים ד"זבח השלמים" שהקריבו הנשיאים, "אילים חמשה עתודים חמשה כבשים בני שנה חמשה" (ז, כג), וז"ל:
- "אילים עתודים כבשים – שלשה מינים, כנגד כהנים ולוים וישראלים וכנגד תורה נביאים וכתובים. שלש חמשות כנגד חמשה חומשין, וחמש הדברות הכתובין על לוח אחד, וחמש הכתובין על השני".
- ולכאורה צ"ע: לאחר שיש לנו כבר "כף אחת" שהיא "כנגד התורה (שניתנה מידו של הקב"ה)" – למה צריך עוד את ה"אילים (עתודים כבשים)" שהם "כנגד תורה (נביאים וכתובים)"?

ועד"ז קשה לענין עשרת הדברות: לאחר שיש לנו כבר "עשרה זהב" שהם "כנגד עשרת הדברות" - למה צריך עוד את ה"שלוש חמישיות" שהם "כנגד (חמשה חומשין) חמשה הדברות הכתובין על לוח אחד וחמש הכתובין על השני [היינו עשרת הדברות]"?

ב. וי"ל בזה, ובהקדים הקושיא שבדברי רש"י מיני' ובי':

רש"י מפרש ש"אילים עתודים כבשים" הם "שלושה מינים, כנגד כהנים ולוים וישראלים, וכנגד תורה נביאים וכתובים";

ותמוה: כאשר מצרפים את "כהנים ולוים וישראלים" עם "תורה נביאים וכתובים" ביחד - הרי יש בידינו ששה ענינים (ולא רק שלשה)!

ג. והענין בזה:

בענין התורה (ומצוותי') ישנם שני מצבים: יש את התורה כפי שהיא "שעשועיו של הקב"ה" (לשון רש"י - תשא לב, טז), וגם כפי שהוא בא ונותנה - הרי בעת הנתינה היא עדיין ב"ידו של הקב"ה"; ויש את התורה כפי שהיא מתקבלת אצל בני ישראל ומתאחדת עמהם - כאשר יהודים מקבלים את התורה ומקיימים את מצוותי' בפועל, בעולם הזה.

ואחד ההבדלים בין שני מצבים אלו - הוא בענין האחדות וההתחלקות:

על הפסוק שבהתחלת עשרת הדברות, "וידבר אלקים את כל הדברים האלה לאמר" (יתרו כ, א), מפרש רש"י - "את כל הדברים האלה. מלמד שאמר הקב"ה עשרת הדברות בדבור אחד, מה שאי אפשר לאדם לומר כן . . . לאמר. מלמד שהיו עונין על הן הן ועל לאו לאו".

ונמצאנו למדים (אפילו לפי "פשוטו של מקרא"), שמצד אמירת הקב"ה - הרי כל עשרת הדברות הן דבר "אחד", בלי הבדל בין דבור לדבור ובין מצוה למצוה, כי הכל רצונו יתברך באותה מדה;

אך מצד קבלת בני ישראל - יש התחלקות בין המצוות, כי כל מצוה דורשת מיהודי אופן עבודה שונה (וכן השכר והעונש אינו שווה בכלן), שלכן לא השיבו ישראל לכל המצוות באופן שווה, אלא חילקו בין המצוות: על מצוות חיוביות השיבו "הן" ואילו על הלאוויין השיבו "לאו" [נראה בארוכה בהדרן על מסכת פסחים - משיחות חודש ניסן תשל"ב]. ומעתה יובן למה נכפלו הרמזים שבענין התורה - כנגד שני מצבים אלו, כדלקמן.

ד. הרמז להמצב הא' (התורה כפי שהיא "שעשועיו של הקב"ה") הוא בכף אחת עשרה זהב מלאה קטרת:

לקראת שבת

ז

התורה כפי ש"ניתנה מידו ("כף") של הקב"ה", והיינו: שני לוחות הברית שנתן הקב"ה למשה, הרי היא ענין אחד – "כף אחת".

והחידוש בזה, שאף שיש בהלוחות "עשרה זהב כנגד עשרת הדברות" – מכל מקום, הרי מצד אמירתו של הקב"ה נאמרו כל עשרת הדברות "בדבור אחד" (כנ"ל), ונחשבים כדבר אחד;

ויתירה מזו: תורה זו (שני הלוחות) "מלאה קטרת", שעולה בגימטריא "תרי"ג" (ובלבד שתחליף קו"ף בדל"ת על ידי א"ת ב"ש ג"ר ד"ק") – כי "כל תרי"ג המצוות בכלל עשרת הדברות הן" (רש"י משפטים כד, יב). וזהו החידוש, שאף שיש התחלקות לעשרת הדברות ולתרי"ג מצוות, מכל מקום הכל נחשב ל"כף אחת" (ולהעיר מ"רשימות" חוברת טו).

[ולהעיר, שבמדרש (במדבר רבה פ"ג, יט) מצינו פירוש נוסף בענין זה ד"קטרת בגימטריא תרי"ג" – שהוא כנגד תרי"ג אותיות שבעשרת הדברות, "מן אנכי עד אשר לרעך".

ויש לומר שרש"י לא פירש כן, כי לדרך זו אין זה דומה להמציאות כפשוטה של "מלאה קטרת", שהרי האותיות שבעשרת הדברות הן הן העשרת הדברות עצמן; ולכן מפרש רש"י שהוא כנגד תרי"ג מצוות, שהן רק "תלויות" בעשרת הדברות (כלשון רש"י משפטים שם: "ורבינו סעדי" פירש באזהרות שיסד, לכל דבור ודבור מצוות התלויות בו") – כמו הקטרת שנמצאת בתוך ה"כף אחת עשרה זהב" אך אינה הכף עצמה.

ומעתה מובן גם הטעם שרש"י העתיק ב'דיבור המתחיל' גם תיבת "מלאה" – ולא רק תיבת "קטרת" שאותה מפרש – כי היסוד לפירושו הוא בזה שה"כף אחת עשרה זהב" היא (רק) "מלאה" קטרת (ולא שהיא עצמה ה"קטרת").

ה. אך "אילים חמשה עתודים חמשה כבשים בני שנה חמשה" – רומז להמצב ה' (התורה כפי שנתקבלה אצל בני ישראל ומתאחדת עמהם):

זה שרש"י מפרש שיש כאן "שלושה מינים" (אילים, עתודים וכבשים) "כנגד כהנים ולוים וישראלים וכנגד תורה נביאים וכתובים" (דלכאורה קשה: הרי בצירוף שניהם יחד יש ששה ענינים!) –

כוונתו בזה היא לה"כהנים ולוים וישראלים" כפי שהם מתאחדים עם שלושת חלקי התורה, כך שבסך הכל יש כאן רק שלושה ענינים.

[וכעין זה יש לתרץ מה שכתב רש"י בתחילת פירושו על התורה: "בראשית . . בשביל התורה שנקראת ראשית . . ובשביל ישראל שנקראו ראשית" – דלכאורה צריך עיון, הרי בכתוב נאמר "ראשית" לשון יחיד, "ראשית" אחת! כי הכוונה לבני ישראל כמו שהם מתאחדים בתורה (וראה משכיל לדוד שם)].

וכדי להדגיש שכאן המדובר הוא אודות התורה כפי שהיא מתקבלת אצל בני ישראל ומתאחדת עמהם – ולא כמו "כף אחת עשרה זהב מלאה קטרת" הרומז על התורה כפי שהיא אצל הקב"ה – הביאו הנשיאים שלושת מינים אלו במספר של "חמשה" ("אילים חמשה עתודים חמשה כבשים בני שנה חמשה"), שזה מדגיש את ההתחלקות שבתורה ומצוות:

כפי שהתורה "ניתנה מידו של הקב"ה" – הרי כל התורה היא ענין אחד ("בדבור אחד"), ולכן נרמזת ב"כף אחת";

דוקא מצד זה שהתורה מתקבלת אצל בני ישראל, נפעל ונרגש ההתחלקות שבתורה, שיש כאן "חמשה חומשין" – כי בכל חומש יש תוכן מיוחד בפני עצמו, ענינים אחרים כו'.

וענין ההתחלקות שבתורה מודגש בזה שאין מחשיבים את עשרת הדברות כמציאות אחת של "עשרה (זהב)" ביחד – אלא מחלקים את הדברות לשני לוחות, "חמש הדברות הכתובין על לוח אחד וחמש הכתובין על השני";

וכידוע (ראה גם רבינו בחיי יתרו כ, יב-יג. ועוד), שהחלוקה של עשרת הדברות לשני לוחות (אינה סתם ענין של שטח גשמי, אלא) שייכת להחלוקה התוכנית שבתוך הדברות:

החמש דברות שבלוח הראשון הם בעיקרם וביסודם ענין חיובי – מצוות עשה (כי "לא יהי' לך אלקים אחרים על פני" וכן "לא תשא את שם ה' אלקיך לשוא" הם מסתעפים מהמצוות עשה ד"אנכי ה' אלקיך", כמובן), ואילו החמש דברות שבלוח השני הם כולם מצוות לא תעשה. (ראה מדרש לקח טוב (משפטים כג, כא): "חמשה שיש בהם קום ועשה . . . וכנגד חמשה לאוין". ובקהלת יעקב (ערך לוחות): "ה' חסדים וה' גבורות"; ונת' בארוכה באור התורה תשא ע' א'תקעד ובשיחת יום שמח"ת תשל"ג).

[או – באופן אחר (כ"ה באברבנאל פ' יתרו בשם חז"ל): החמש שבלוח הראשון הם בעיקר ענין שבין אדם למקום – כי גם מצוות כיבוד אב ואם שייכת היא ל"בין אדם למקום", כפי שמובן מחז"ל (קידושין ל, ב) "השוה הכתוב כיבוד אב ואם לכבוד המקום"; ואלו שבלוח השני – בין אדם לחבירו].

כי מצד האופן שבו מקבלים בני ישראל את התורה ומצוותי' ומקיימים אותם בפועל – מרגישים את החיזוק וההבדל שבין מצוה למצוה, בין עשה ללאו וכו'; ודוקא כפי שהתורה נמצאת אצל הקב"ה, שם מורגש כיצד הכל נחשב למציאות אחת – "כף אחת".

פנינים

עיונים וביאורים קצרים

יברכך – שיתברכו נכסיך

יברכך ה' וישמרך

יברכך – שיתברכו נכסיך

(ו, כד. רש"י)

יש לעיין, דבפשטות ברכת "יברכך" היא ברכה כללית שהקב"ה יברך את האדם בכל עניו, וא"כ מדוע פירש רש"י שהברכה היא "יתברכו נכסיך" שהיא על הנכסים בלבד?

וי"ל בזה, דהנה בפרשת בחוקותי נפרשו ריבוי ברכות למקיימי תומ"צ, וא"כ קשה מה החידוש בברכת כהנים על הברכות שבפ' בחוקותי (וכן הקשו בפענח רזא ומושב זקנים כאן)?

ולכן פירש רש"י שהברכה כאן היא "יתברכו נכסיך", שהיא ברכה מיוחדת שאינה נכללת בפ' בחוקותי.

דבפ' בחוקותי, עיקר הברכות הוא בענין ריבוי הטוב בכמות שיושפע לבנ"י ע"י קיום התומ"צ, וכשמדובר על התבואה והפירות הברכה היא רק ש"הפירות יהיו משתמרין" (רש"י שם, י ד"ה ואכלתם).

משא"כ כאן הברכה היא "שיתברכו נכסיך", דפירושו שהנכסים שיש לו להאדם כבר ("נכסיך"), יתברכו ויתרבו יותר מכפי מידתם וטבעם. ע"ד שמצינו ביצחק – "וימצא בשנה ההיא מאה שערים" (תולדות כו, יב), דאע"פ ש"הארץ קשה והשנה קשה", "עשתה על אחת שאמדוה מאה" (פרש"י שם).

(צ"פ לקוטי שיחות חל"ג עמ' 50 ואילך)

שירת הלזויים במצלתיים

וכנורות דוזקא

מבן שלושים שנה ומעלה ועד בן חמישים שנה. כל הבא לעבוד עבודת עבודה

הוא השיר במצלתים וכנורות, שהיא עבודה לעבודה אחרת

(ד, מז. רש"י)

יש לעיין, מדוע אין רש"י מביא כלל את השירה בפה, אלא רק את השירה במצלתים וכנורות.

כן יש לדייק מה שהביא רש"י רק "מצלתים וכנורות", והרי במקדש היו הלזויים מנגנים בעוד כו"כ כלים (ראה רמב"ם הל' כלי המקדש פ"ג ה"ד)?

ויש לומר בזה באופן מחודש, דהנה זה שרק לזויים הצעירים מחמישים שנה היו ראויים לעבודת המשכן מפרש רש"י (במדבר ד, ג ד"ה נשא) כי "היותר על בן חמישים כוחו מכחיש".

ולכאורה יש להקשות, הרי שירה בפה, או בנבלים וחלילים וכיו"ב, היא עבודה קלה ביותר, ואין צריכים לעבודה זו כוח רב, וא"כ מדוע ראויים לעבודה זו רק אלו שהם פחותים מחמישים שנה, הרי גם המבוגרים יותר יכולים לשיר בפה, או לנגוף בחלילים ונבלים?

ולכן מתרץ רש"י, שבדרך הפשט אין המדובר כאן על שירה בפה או בנבלים, אלא רק בנגינה "במצלתים וכנורות", שהם עבודות הקשורות עם עשי', ומלאכת יד, ובפרט מצלתים שהם "ב' חתיכות רחבות של מתכת" (רש"י ד"ה עבדתא, ערכין יג, ב), והעבודה בהם מצריכה כח רב. ולכן רק הלזויים הצעירים מ"בן חמישים שנה" ראויים למלאכה זו. וק"ל.

(צ"פ לקוטי שיחות ח"ח עמ' 44 ואילך)

זינה של תורה

התזכרון הפנימי דפרשת סוטה

נסות הרוח "סתירה" מהקב"ה / סתירה שכל מציאותה היא רק הקינוי / "עד שלא נמחקה מגילה" - לימוד התורה באופן ד"חקיקה" / "הייתה יולדת נקבות יולדת זכרים"

"הכתוב יגיד בתחתונים וירמוז בעליונים"¹, לכל מצוות התורה יש עומק לפנים מעומק בפרד"ס התורה. וכמו-כן הוא במצוות סוטה, אשר כל הפרטים דמצווה זו ישנם ברוחניות וגבוה על גבוה:

כידוע איש ואשה דלמטה לכל פרטיהם הם בדוגמת האיש והאישה דלמעלה - הקב"ה וכנסת-ישראל.

ה"קינוי" שהקב"ה קינא לכנסת ישראל הי' במתן-תורה, כשאזנינו שמעו ולא זר, ועינינו ראו ולא אחר כשאמר הקב"ה "לא יהי' לך אלוקים אחרים על פני". ו"סתירה" היא ההנהגה באופן הפכי מזה, כשהאדם מתנהג כראות עיניו, ועובד אלוקים אחרים, וכמאמר² "איש איש כי תשטה אשתו - אין אדם עובר עבירה אא"כ נכנס בו רוח שטות".

(1) רמב"ן בראשית א, א.

(2) סוטה ג, א.

לקראת שבת

יא

וכיצד שייכת "סתירה" כלפי הקב"ה – והרי כבר נאמר³ "אם יסתר איש במסתרים ואני לא אראנו נאום ה'", וכיצד אפשר להסתתר מפני ה', אשר עיניו משוטטות בכל? !
אלא הביאור בזה ע"פ דברי הגמרא⁴ "כל אדם שיש בו גסות הרוח, אמר הקב"ה: אין אני והוא יכולין לדור!", וכפי שפירש הבעש"ט את הפסוק הנ"ל: "אם יסתר איש במסתרים, ואני" – אם האדם חושב שהוא "אני" ומציאות, אזי – "לא אראנו נאום ה'"; אבל "אם יסתר איש במסתרים, ואני לא" – "אראנו נאום ה'!".
ונמצא שבבעל גאווה כביכול לא נמצא הקב"ה⁵, והוא כביכול אינו רואה את הבעל-גאווה, וה"ז בחינת "סתירה".

איתא בגמרא⁶: "בעל שמחל על קינויו – קינויו מחול". ואמנם מבואר בגמרא שדין זה הוא בתנאי שמחל קודם הסתירה, אבל אחר שקינא לה ונסתרה שוב אינו יכול למחול.
טעם הדין הוא: כל זמן שהקינני קיים, ה"ז אך ורק מכוחו של הבעל – שהתורה נתנה לו את הכוח לקנאות, וכיוון שזה אך ורק מכוחו, ה"ה כמו "בעל הבית" על הקינוי וביכולתו למחול על הקינוי. אבל אחרי שכבר נסתרה, שעכשיו יש לא רק את הקינוי של הבעל, אלא גם את הסתירה של האשה – שוב לא יכול הבעל למחול.
ואמנם, בירושלמי נאמר⁷ שמחילת הבעל יכולה להועיל אפילו אחרי הסתירה "כל זמן שלא נמחקה מגילה".

ומבאר הגאון הרוגצ'ובי, שאין כאן פלוגתא בין הבבלי לירושלמי, אלא שהירושלמי מדבר אודות סתירה כזו שכל מציאותה היא אך ורק מצד הקינוי. כמו למשל אם אמר לה "אל תסתרי עם אביך" או "עם מאה בני אדם" – שמצד דיני ייחוד אין זו סתירה כלל, ורק קינויו הפך את זה לסתירה. ומשום כן, גם כאשר הבעל מסיר את הקינוי, סרה במילא גם הסתירה.

ומזה מובן בנוגע לקב"ה וכנסת ישראל, שכיון שהאמת היא שתמיד "לית אתר פנוי מיניה", הרי באמת לא שייך אף פעם מציאות אמיתית של סתירה; הסתירה אינה אלא מפני שהקב"ה אינו רוצה גאווה, "תועבת ה' כל גבה לב"⁸ ו"אין אני והוא יכולין לדור".

(3) ירמ' כג, כד. וראה תהלים קלט ז-יב.

(4) סוטה ה, א.

(5) בגלוי, אבל בהעלם והסתור בוודאי שהקב"ה נמצא.

(6) שם כה, א.

(7) סנהדרין פ"ח ה"ו.

(8) משלי טז, ה.

וכיון שכל המציאות של סתירה זו נעשית אך ורק מצד רצונו ית' – יכול הקב"ה למחול תמיד, אפילו לאחר שנסתרה.

אמנם, מתי מועילה המחילה (אפילו כאשר כל מציאות הסתירה תלוי בקינוי) – "כל זמן שלא נמחקה המגילה":

מחיקת המגילה כפשוטה נעשית ע"י שמפרידים את האותיות מהקלף. מעשה זה מגלה שגם קודם מעשה המחיקה – לא היו הקלף והדיו של האותיות דבר אחד; אם היו דבר אחד, לא הי' שייך לחלק ביניהם. ולכן כאשר חוקקים על אבן לא שייך למחוק את האותיות לבדן, אלא אם מסירים גם חלק מהאבן איתם – כיון שהאותיות והאבן נעשים לדבר אחד ממש.

והנה, בלימוד התורה יכולים להיות ב' אופנים: אותיות הכתיבה, ואותיות החקיקה. ישנו אופן שהאדם הלומד תורה נעשה מאוחד עם התורה שלומד, בצורה כזו שהוא התורה נעשים חד ממש, עד שהוא כשלעצמו אינו מציאות מבלעדי התורה.

ויש לימוד התורה באופן של כתיבה, היינו, שאף שכתובה "תורה שלימה" – הרי זה באופן שהקלף (האדם) הי' תחילה מציאות בפני-עצמו, והדיו הי' ג"כ מציאות בפני-עצמו, ושתי מציאויות אלו מתחברים יחד. ומוכן, שגם בשעת חיבורם הי' שני דברים, שהרי אפשר למחוק את הכתב, והמגילה תישאר בשלימותה.

ודוגמתו בלימוד התורה – שלפתע יכול להיות אצלו מצב שלא ניכר שזהו קלף שעליו היו כתובים פעם אותיות התורה, ומתגלה שהוא מציאות בפני עצמו, כאילו לא היו אצלו העניינים של התורה.

ולכן בשעה ש"לא נמחקה המגילה", היינו, כאשר יהודי לומד תורה באופן של "חקיקה", שלא שייך למחוק ח"ו את אותיות התורה ממנו, כיון שהוא והתורה הם חד, הנה אע"פ שהיתה אצלו "סתירה", שנכנסה בו גאווה – הרי זה רק בחיצוניות, ומחילה מלמעלה מבטלת הכל, והרי הקב"ה הוא "רב לסלוח".

אבל אם "נמחקה המגילה" (שזה מורה שגם לפניו היו האדם והתורה שני דברים) – אפשר שהישות והגאווה חדרו בו כל כך, ואז יש לו דין של סוטה: עליו להביא מנחה משעורים, מאכל בהמה, והמנחה צריכה להיות "עשירית האיפה" – שמורה על דלי דלות⁹, והיינו, שצריך לפעול בעצמו את הידיעה וההרגש שהוא "עני בדעת" והוא כבהמה שאין לה דעת כלל¹⁰.

9 ויקרא ה, יא.

10 ראה חולין ד, ב: ערומין בדעת ושמין עצמן כבהמה.

וכאשר פועל בעצמו ביטול זה, הרי לא זו בלבד שנעשה "טהור" לקב"ה, אלא עוד זאת שמגיע לדרגא נעלית יותר מדרגתו הקודמת, כסיום הכתוב "ונקתה ונזרעה זרע", וכפירוש הגמרא¹¹ "היתה יולדת בצער - יולדת ברווח". ש"יולדת" פירושו מעשים טובים, שהרי "תולדותיהן של צדיקים (ועמך כולם צדיקים) מעשים טובים". ואם קודם היו המעש"ט וקיום המצוות שלה בבחינת "צער" יהיו מעתה בבחינת "רווח". ו"במקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים יכולים לעמוד שם".

ו"היתה יולדת נקבות - יולדת זכרים"¹²: ההבדל בין זכרים לנקבות בעבודת השם, הוא - שנקבה "דעתה קלה"¹³, שיוכל להיות אצלה שינויים, היינו שברגע זה הוא "עובד ה'" וברגע שאחריו הוא במצב של נטי' מדרך הישר, משא"כ זכר שהוא תקיף בדעתו.

וזהו "יולדת זכרים" שנעשה אצלו התוקף ד"זכר" בעבודת ה', היינו, שעבודתו בהליכה מיום ליום מחיל אל חיל בתורה ובמצוותיה, היא קיימת לעד, בחינת "שפת אמת תיכון לעד" - וכל זאת בכוח ביטולו ודביקותו לתורה ולה'.

11) סוטה כו, א.

12) שם.

13) ראה שבת לג, ב.

פנינים

דרוש ואגדה

בכל פרט צריך להשתמש לעבודת ה'

ויקריבו נשיאי ישראל גו' שש עגלות צב
גו' עגלה על שני הנשיאים

(ז, ב-ג)

עגלות אלו שנדבו הנשיאים השתמשו בהם לצורך נשיאת הקרשים והמשכן, וכמ"ש (ז, ח-ז) "את שתי העגלות גו' נתן לבני גרשון כפי עבודתם. ואת ארבע העגלות גו' נתן לבני מררי כפי עבודתם".

ולכאורה תמוה הדבר ביותר, דאף שבנוגע למשכן ולבית המקדש יש כלל ש"אין עניות במקום עשירות" (שבת קב, ב), מ"מ נדבו הנשיאים רק ארבע עגלות לצורך נשיאת הקרשים המרובים, שרק בדוחק רב הספיקו לנשיאת הקרשים (עיין שבת צט, א).

ויש לבאר בזה, דאף שבמשכן הי' הכל צ"ל ברחבות ובעשירות מ"מ הי' כל דבר במשכן מנוצל לגמרי לתכליתו ובכל פרטיו, מבלי שהי' אפי' פרט אחד מיותר. וכדאי' בספרי (פרשתנו ז, פה) "היו כלי המקדש מכוננים במשקלן כולן כאחד, לא ריבה כו'".

וא"כ, מכיון שארבע עגלות הספיקו לנשיאת הקרשים, הרי באם היו משתמשים בעוד עגלות, לא היו עגלות אלו מנוצלות לגמרי ולכל תכליתן.

ומזה יש ללמוד הוראה נפלאה בדרכי עבודת השי"ת, ש"כל מה שברא הקב"ה בעולמו לא ברא דבר אחד לבטלה" (שבת עז, ב). דאל יאמר האדם: הרי רוב שעות היום הקדשתי לעבודת ה', ומה בכך באם ילכו כמה רגעים לבטלה? אלא עליו לדעת שכל רגע ופרט בחייו צ"ל מנוצל לגמרי לעבודת ה' ולכבודו ית'.

(נ"פ לקוטי שיחות חכ"ח עמ' 40 ואילך)

תשובה כמצוה כללית

והתודו את המאתם אשר הטאו

צונו להתודות על העונות כו' ולאמר אותם עם
התשובה כו' והוא אמרו כו' והתודו
(ה, ז. ו. סהמ"צ להרמב"ם מ"ע עג)

כבר הקשו בכ"מ על הרמב"ם (מנ"ח מצוה סדר ועוד), מדוע מנה רק הווידוי למצוה, ואת התשובה עצמה לא מנה. וביארו באופנים שונים (יעויין בארוכה לקמן מדור "חידושי סגיות").

ויש לבאר זה בדרך הדרוש:

אמרו חז"ל שרמ"ח מ"ע הם כנגד רמ"ח איבריו של אדם (מכות כג, ע"ב) ושס"ה מצוות ל"ת הם כנגד שס"ה גידים (זח"א קע, ב). ומבואר בספרי חסידות, שיש בכל נשמה "תרי"ג מיני כוחות וחיות" (תניא פרק נא), וכאשר האדם הוא שלם בשמירת כל התרי"ג מצוות, אז הוא "תמים ושלם בכל איברי הנפש כו', משא"כ אם חיסר מצוה א' או פגם בה הרי נעשה מחוסר איבר" (לקוטי תורה נצבים מה, ג).

אך מצוות התשובה בכוחה לתקן את האיברים הפגומים, כי התשובה מגיעה מעומק דליבא ומעצם הנפש, שהוא מקור החיות של ה"תרי"ג מיני כוחות וחיות". ולכן נמשך משם חיות חדש לתקן האיבר הפגום.

ולכן לא נמנית מצוות התשובה שכלב במנין המצוות, כי נמנו רק המצוות שהם כנגד כוחות הנפש, אך מצוות התשובה מגיעה מעומק הנפש שלמעלה מכוחות הנפש, ורק מצוות הווידוי שהיא בפה ואינה מעומק הנפש יכולה להימנות במנין המצוות.

(נ"פ לקוטי שיחות חכ"ח עמ' 18 ואילך)

הידושי סוגיות

בדין נשיאות הארון בכתף לשיטת הרמב"ם

יקשה בפסק הרמב"ם מה שכתב הדין הנשיאה בכתף רק לענין ארון, ויסיק דעיקר מצוה נתייחדה לארון / יקשה בכמה פנים בדברי הרמב"ם בהלכה זו, מקומה ומקורה / יחדש דדין נשיאת ארון נשתנה לגמרי בגדרו משאר כלים והוא דין בכבוד הארון עצמו / עפ"ז יבאר מ"ש הרמב"ם גבי דין בכבוד בס"ת.

והחינוך (מצוה שעט).

וכבר נודע מה שהקשו בזה (כ"ק אדמו"ר הצ"צ - אוה"ת פרשתנו ע' רנו. מנ"ח לחינוך שם), דלכאורה הכתוב דמיני' ילפינן לחיוב זה לא מיירי רק בהארון לבדו, אלא אף בשאר כלים - "ולבני קהת לא נתן (עגלות), כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו", היינו דב"ה הפ"ים שנשאו בני קהת (שולחן, מנורה ומזבחות וכו') היו נישאים בכתף², וא"כ הוא תימה גדולה מה שהרמב"ם

היד, ועד"ז הוא בהכותרת להל' כלי המקדש (מצוה (1)).

(2) ראה גם פרש"י שבת צב, א ד"ה תלתא מלעיל. ולהעיר מלשונו בסוטה לה, סע"א ד"ה לא נתן. ואכ"מ.

יתרץ מה שלא הביא נשיאת שאר כלים
דאינה מצוה לדורות

איתא ברמב"ם (הל' כלי המקדש פ"ב הי"ב): בעת שמוליכין את הארון ממקום למקום, אין מוליכין אותו לא על הבהמה ולא על העגלות, אלא מצוה לנוטלו על הכתף. . . שנאמר (פרשתנו ז, ט) "כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו". עכלה"ק. וכן מנאה הרמב"ם למצוה זו בסהמ"צ (מ"ע לד), למצוה בפ"ע - "לשאת את הארון על הכתף"¹. וכ"ה דעת הסמ"ג (מ"ע קסח)

(1) כ"ה לשון הרמב"ם במנין המצות שבריש ספר

יאשי' דבמה שנגנו הארון "אין לכם משא בכתף", מצינו בכתוב זה גם ראי' לאידך גיסא, דבשאר כלים לא הי' חיוב נשיאה בכתף לדורות (ומיד בבנין המקדש בטל החיוב).

[ומה שמזמן גניזה זו בטלה אף נשיאת הארון בכתף, מובן דליכא בזה ביטול המצוה עצמה שנאמר דאף מצוה זו אינה לדורות, דהא המצוה זו לא בטל חיובה (שבאם זקוקים לישא הארון ממקום למקום צ"ל בכתף), ורק שנתבטל הצורך לקיימה בפועל מחמת שנגנו הארון, וא"כ "היא נוהגת בכל הדורות כל זמן שיצטרכו למשא, כי אין ביטול למצוה אלא מפני שאינה נוהגת לדורות, לא מפני שאינה צריכה אלינו" (לשון הרמב"ן בשרשים שם²), כמו שביאר הרמב"ם עצמו בסהמ"צ (במ"ע קפו - הובא ברמב"ן בשרשים שם)].

ב

יסיק דהרמב"ם סבר דמתחילה היתה עיקר מצוה בארון ומקורו במדרש, ויקשה מ"ט נחלק משאר כלים

איברא, דאף אם כנים הדברים עדיין הוא תמוה מאד מה שהרמב"ם נמנע

6 כ"ה במעשה נסים שם. וראה דה"א כג, כה-כו: וישכון בירושלים גו' ללויים אין לשאת את המשכן ואת כל כליו לעבודתו. ובשרשים שם לענין "ולא יעבוד עור" - שלא הי' נוהג "כי אם במדבר". וראה השגות הרמב"ן ומפרשי סהמ"צ שם. ואכ"מ.

7 לשון הרמב"ן בשרשים שם. וראה גם השגת הרמב"ן למ"ע לד (במ"ע לג). שאר מפרשי סהמ"צ בשרשים שם.

כתב דמצוה זו היא רק בארון - "לשאת את הארון על הכתף" (והצ"צ שם סיים קושייתו בזה"ל: "וצריך יישוב, מ"מ אין שיהי' כל הפוסקים כתבו כהרמב"ם").

ובפשטות הי' נראה בזה דאינה קושיא, דהא הרמב"ם אין דרכו להביא רק אותם מצוות הנוהגין לדורות, כפי שהאריך בעצמו בסהמ"צ (שורש ג), וכיון שהכתובים ומאחז"ל שהביא הרמב"ם לראי' דמצוה זו לדורות היא מיירי כולם רק בארון ולא בשאר כלים³ שנשאו בני קהת, לכך מנה למצוה רק החיוב דנשיאת הארון עצמו בכתב, וכדמוכח כ"ז מן הראיות שהביא על מצוה זו בסהמ"צ⁴.

ואף יתירה מזו מצינו, בראי' מפורשת דנשיאת שאר כלים בכתף אינה לדורות, כמו שהביא ר' אברהם בן הרמב"ם (בס' מעשה נסים סי' ב⁵), דמן הכתוב שנאמר גבי גניזת הארון ע"י יאשי' (דה"ב לה, ג) - "ויאמר ללויים . . . תנו את ארון הקודש בבית אשר בנה שלמה גו' אין לכם משא בכתף" - דלבד מהא דמוכח מכתוב זה מה שבארון הי' חיוב נשיאה בכתף לדורות (אף אחר שנבנה מקדש), שזהו שאמר

3 עפ"ז יומתק מה שבהענתקת הארון ממקום למקום בימי דוד (ראה לקמן ס"ג וש"נ) לא נזכר כלל ע"ד שאר כלי הקודש - כי רק בנוגע לארון צ"ל ביאור איך העתיקהו.

4 ועפ"ז י"ל דהראיות שהביא בסהמ"צ שם (מ"ע לד) באו להוכיח [לא רק זה דהמצוה לדורות היא ככהנים (ע"ש ובקנאת סופרים)], כ"א גם על עצם המצוה, וכמו שמסיים "הנה נתבאר לך שמצוה זו מכלל המצוות".

5 וראה מרגניתא טבא בשרשים שם אות ו.

כלים. וכמשי"ת להלן בכ"ז.

ומצינו מפורש כן במדרש חז"ל (במדב"ר פ"ה, ח): "מעולין בשבט לוי משפחת קהת, שהי' בן לוי משאו או הקרשים או הבריחים או האדנים או כל דבר על העגלות, אבל משפחות קהת היו טוענין בכתפיהם שלא הי' להם רשות ליתן הארון על העגלות, שנאמר ולבני קהת לא נתן גו", ומשמע, ד(עיקר) הטעם ש"ולבני קהת לא נתן (עגלות)", הי' מחמת הארון, "שלא הי' להם רשות ליתן הארון על העגלות". היינו, דבארון איכא למצות "בכתף ישאו"¹¹.

והנה, לענין מ"ש הרמב"ם בהלכה שלאח"ז (הל' כלי המקדש שם הי"ג) ד"כשנושאים אותו על הכתף נושאים פנים כנגד פנים, ואחוריהם לחוץ ופניהם לפנים" - נתבאר במפרשים¹², דהמקור

להרבות בלויים כדי שישאוהו בטוב וא"י בעגלים כמו הקרשים. ואכ"מ.

11 וראה גם במדב"ר פכ"ב, ד ותנחומא מטות ג: וכלי הקודש זה הארון שנאמר כי עבודת הקודש וגו'. ומזה מוכח⁸ דס"ל דפסוק הנ"ל קאי בעיקר על הארון (אבל ראה פי' מהרז"ו לבמדב"ר שם).

12 ראה שו"ת שואל ומשיב (מהד"ק ח"ג סו"ס נג): במ"ש הרמב"ם הל' כלי המקדש . . ולא נמצא מקורו והגאון מוה"רם ז"ל מליובאוויטש אמר שכן מכבוד במדרש רבה פ' במדבר ודפח"ח.

- ולהעיר שמהו משמע שבאתרי' דבעהמ"ס שו"ת שו"מ "חזרו" מאמרי הצ"צ. ואולי הפי' שהצ"צ ענה

א) דרשה הנ"ל הובאה גם בטוטה מג. א ובספרי עה"פ מטות לא. ו. אבל משם אין ראיה, כי לא הובא הפסוק דפרשתנו (בטוטה שם לא הובא שום פסוק ע"ז; ובספרי מביא הפסוק (שבסוף פ' במדבר) "ולא יבואו לראות כבלע את הקודש גו").

מלרמוז בדבריו מאומה לענין חילוק זה בין הארון ושאר כלים לדין נשיאה בכתף. וביחוד קשה מה שבסהמ"צ לא הזכיר מאומה מזה, אף שדרכו שם בכל מקום שמכלכל דבריו בראיות ברורות על פרטי המצוה וכו'⁸, ובמצוה זו עצמה האריך לפרט ד"אע"פ שזה הציווי בא ללויים בעת ההיא, אמנם הי' זה למספר מעוט הכהנים החייבין במצוה כו", ומ"מ לא טרח להזכיר דבר וחצי דבר מענין החילוק הנ"ל בין ארון ושאר כלים.

וגם תימה, דלהנ"ל שמן הכתוב גבי יאשי' מצינו מפורש בראי' ברורה דבהארון נהגה המצוה לדורות, יוקשה ביותר אמאי לא הביא הרמב"ם כתוב זה לראי' דמצוה זו נוהגת אף משנבנה המקדש.

ועל כן נראה להרחיק בזה עוד, דהרמב"ם סבר שבמצוה זו מחולק הארון משאר הכלים אף מתחילת המצוה כל אימת שנהגה אף בשאר כלים, היינו דהארון נשתנה משאר כלים לא רק במה שמצוותו לא בטלה לדורות⁹, אלא מעצם גדר המצוה (אף בחיובה במדבר לבני קהת). ויותר על זה י"ל, דלהרמב"ם עיקר ציווי "עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו" נאמר (לעיוכבא¹⁰) רק בארון ולא בשאר

8 ראה הקדמת הרמב"ם לסהמ"צ בסופו ד"ה ולכן ראיתי.

9 ראה לעיל בפנים (ס"א) מ"ש בשם ר"א בן הרמב"ם.

10 דהרי בפועל - נשאו או בני קהת כל הכלים, דהרי לא הי' להם עגלות כלל. ולהעיר מפי' הראב"ד תמיד ספ"ב: ומיהא יש לתמוה למה עשה משה להמזבח כל כך קטן ואי מחמת הכובד היו יכולין

א

יפלפל בהא דהביא הרמב"ם מעשה דדוד, דנתכוון להדגיש דאיסור נשיאה שלא בכתף הוא איסור נפרד ולא רק ביטול מצות כתף

והנראה בכ"ז, בהקדם מה שיש לנו להקשות עוד בדברי הרמב"ם בהל' הנ"ל מהל' כלי המקדש, וז"ל:

בעת שמוליכין את הארון ממקום למקום, אין מוליכין אותו לא על הבהמה ולא על העגלות, אלא מצוה לנוטלו על הכתף, ולפי ששכח דוד¹⁴ ונשאו על העגלה נפרץ פרץ בעוזה (שמואל ב ו, ז-ח. דה"א יג,

14) בכס"מ מציין לסוטה (לה, סע"א). ולהעיר, שהלשון "ולפי ששכח דוד" שברמב"ם שם (וכ"ה בסמ"ג שהובא לעיל בפנים ס"א) ליתא בסוטה שם. וכן ליתא בירושלמי סנהדרין פ"י ה"ב. ועוד. ובכמה מפרשים בהנ"ל (מפרשי הע"י (סוטה שם) ומפרשי המדרש) מסבירים איך פעה¹⁵ דוד - כי ה"י ס"ל שאי"ז מצוה לדורות (וכי"ב), ע"ש. אבל לשון הרמב"ם הרי הוא שבה¹⁶. וראה הביאור בזה (והדיוק בענין השכחה) ע"פ דא"ח - בלקוטי שיחות חכ"ב ע' 85, במקומות שנשמנו בהערה 37 שם.

ב ראה גם חינוך שהובא לעיל בפנים (ס"א): שמו חכמים לדוד טועה בדבר כו'. וראה במדב"ר פכ"א, יב: שסופר לטעות... טעה ונתנו כו' (אבל ראה שם בהמשך הענין "שגגת תלמוד כו'" ובמתנות כהונה שם).

ג ראה במדב"ר פ"ד, כ: מפני מה נענש שנתעלם המקרא מעיניו כו'. וראה גם ספרי ובמדב"ר (פ"ב, כ) עה"פ "ולבני קהת גוי": נתעלם מעיני דוד שלא נשאו כו' (הובאו במהרי" קורקוס (נסמן בהערה 19)). והכוונה לכאורה, לא שטעה בזה כ"א ששכח הפסוק (משא"כ בשאר המקומות, שאפשר לפרש שטעה). אבל דאה מפרשי הספרי.

ע"ז הוא מדברי המדרש הנ"ל (דבהמשך המדרש אמרו התם, "ועוד בדבר אחד היו מעולין כו' בני קהת היו מהלכין אחוריהן ופניהם לארון כדי שלא ליתן אחור לארון"). ועפ"ז יעלה שפיר דמקור הרמב"ם לב' ההל' שכתבם זא"ז, ממקום אחד הוון].

ומזה יתחורר ג"כ מה שהוגדרו בני קהת בכ"מ להיות נקראים "טועני הארון" (במדב"ר פ"ה, א. פרשתנו פ"ו (א ; ב (בסופו); ד ; ח. ועוד), אף שבנשיאתם הופקדו אף על שאר כלי הקודש - דאין הטעם בזה רק מחמת שהארון הוא המעולה והקדוש מכל כלי הקודש¹³, וצ"ב נקראו על שמו, אלא היא היתה אכן (עיקר) מצותם, "טועני הארון".

אמנם עדיין עלינו להבין בכ"ז, מהיכי תיתי נוציא הכתוב ממשוטו מבלי שום טעם וסברא לחלק בין נשיאת הארון בכתף לנשיאת שאר כלים בכתף, הא לכאורה נשיאת שניהם בכתף מטעם אחד הוא, דבמה שלא ניתנו עגלות לבני קהת הוכרחו לשאת אף שאר כלים בכתף, ומ"ט להחילוק בין שאר כלים לארון.

זה לא' ששאלו המקור להנ"ל. ולהעיר שתשובה הנ"ל נכתבה "להרבני המופלג מה' משה מיאסע" ומלשון התשובה משמע שזהו חלק ממ"ש ה"שוא"ל לבעהמ"ס שואל ומשיב. ויתכן שהשואל ה' החסיד הידוע ר' יצחק משה מיאס - ראה אודותו לקו"ד ח"א כט, ב. בית רבי סוף ח"ב (קו, א). ועוד - וכ"כ גם בחידושי הרד"ל והרש"ש לבמדב"ר שם. וכן מפורש במאירי ע"ז כד, ב. וראה צפע"ג דלקמן הערה 54.

13) להעיר גם במדב"ר פ"ה שם (בסופו).

ולכל אחד הביא ראיו' מן הכתוב¹⁶, דפתח בהא דאסור לישא הארון על הבהמה או העגלות, ועל איסור זה הביא הכתוב דדוד להוכיח דאיכא בזה איסור, "ולפי ששכח דוד ונשאו על העגלה נפרץ פרץ בעוזה". ואחר זה הוסיף עוד לומר גבי המצוה החיובית שהזכיר בתחילה - לישא הארון בכתף, "אלא מצוה לנוטלו על הכתף", ש"ע"ז מזכיר מן הכתוב דפרשתנו - ("אלא מצוה לנשאו" על הכתף) שנאמר כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו".

אמנם הא גופא טעמא בעי, מה שייך לחלק בזה ב' דינים, ולומר דהאיסור לישא בדבר אחר נפרד הוא מן החיוב דנשיאה בארון, ויותר מזה, לומר דישנו כאן איסור נשיאה בבהמה או בעגלות עוד מקודם שידענו למצוה החיובית דנשיאה בכתף - הא לכאורה כל האיסור שישנו בנשיאה בדבר אחר הוא רק תוצאה והסתעפות מן החיוב דנשיאה בכתף, דרק כיון שאינו מקיים להחיוב דנשיאה בארון, הוי איסור, כפשטות הכתוב.

16 ולהעיר דאיכא ביניהו כשנשא בידים וכיו"ב. ודוחק גדול לומר שאין דרך נשיאת כלים אלא בכתף. וראה (במדבר ד, טז) ופקודת אלעזר גו' ובירושלמי (שבת פ"ג ה"ג) הובא בפרש"י שבת צב, א ד"ה שכן. וראה הרמב"ן וס' הזכרון (במדבר שם) ומלאכת שלמה למשנה שבת שם דמשמע קצת שגירסתם כן בפרש"י במדבר שם. וראה אוצר הגאונים שבת שם דקודם שמביא דברי הירושלמי כתב: בין בימינו ובין בשמאלו ובחיקו ועל כתפו הני ארבע דתנו חייב שכן משא בני קהת.

17 לכאורה יש לומר, שלכן, אף שבתחילה כותב "לנשאו", הרי כשמביא הראי' מ"בכתף ישאו" משנה ל"מצוה לנשאו". וראה לקמן הערה 34.

י-א), אלא מצוה לנושאו על הכתף שנאמר "כי עבודת הקודש עליהם בכתף ישאו".

וצריך ביאור, מה טעם הוזקק הרמב"ם להביא כאן המעשה דדוד, שלכאורה לא השמיענו בזה שום נפקותא, והוא תימה גדולה שישנה הרמב"ם מסגנונו בכל מקום, דלעולם אינו מייתר בלשונו להאריך בסתם, ובחיבורו (שכינהו בהקדמתו לספר היד - "הלכות הלכות") הביא כידוע רק אלו הדברים הנוגעים להלכתא.

ובהשקפה ראשונה הי' נראה דהביאו הרמב"ם למעשה זה, כיון שבזה הוכח דחיוב משא בכתף הי' חיוב לדורות ולא רק במדבר, דגם אחר זמן המדבר כשהיו מוליכין הארון ממקום למקום נתחייבו לנשאו בכתף, והויא מצוה לדורות.

אבל אי נימא דזהו כל כוונתו במה שהזכיר מעשה זה, להוכיח דהיא מצוה לדורות, צע"ג מה שבחר להביא בחיבור הי"ד דוקא ראיו' זו שלא הזכירה כלל בסהמ"צ, וטפי הו"ל להביא מאותם הראיות שהביאם כבר בסהמ"צ להוכיח דהויא מצוה לדורות. וא"כ, אף אם נתרץ כן בכוונת הרמב"ם, תבוא לכאן תימה מה הטעם ששינה בין חיבוריו באותו הענין.

ומפשטות לשון הרמב"ם (שאחר שהזכיר המעשה דדוד, כפל להזכיר עוה"פ "אלא מצוה לנשאו על הכתף") הי' נראה לומר, דבהלכה זו הזכיר לנו בתחילתה ב' דינים¹⁵

15 ראה סמ"ג שם: קרית ספר (להמבי"ט) הל' כלי המקדש שם - בשינוי סדר ב' הענינים (חיוב ואח"כ שלילה) והראיות ע"ז ("בכתף ישאו" ואח"כ "ולפי ששכח"). וגם משם מובן כמבואר בפנים כאן.

והשייך לזה. ולכאורה²¹ הו"ל להזכיר דינים אלו בפרקים שלאח"ז, בפרק ג היכא דמיירי בהלויים²² ועבודתם, או בפרק ד במקום שעוסק בכהנים²³.

ועוד תמיהה גדולה בהלכה זו, מה שהרמב"ם נשמט מלהזכיר כלל ועיקר מי הם אלו המחוייבים בנשיאת הארון, רק כתב בסתם "בעת שמוליכין את הארון אין כו' אלא מצוה לנוטלו על הכתף". והיא

נשיאת הארון בכתף, שעפ"ז - שייכים ענינם זל"ז. אבל (נוסף לזה שאינו ע"פ דרכו ביד חזקה) - במו"נ שם ממשך עד"ז גם בקלקול תבנית האפוד והחושן ואפילו בהחת כו', וזה לא כתב כאן, כ"א לקמן (בהל' כלי המקדש) פ"ט ה"י.

21 ברדב"ז שם מתרץ: כי בכלל מצות הקטורת להקטיר ביוה"כ פעם אחת לפני הארון ואמרינן שהי' מניח המחתה בין בדי הארון וזהו שסמך הרב ז"ל מצוה זו שאע"פ שהיו נושאים בבדים על הכתף היו נוהרים שלא ישמטו הבדים כו'. עיי"ש. וצ"ע דהרי בפרק זה לא הזכיר הרמב"ם דמקטירין הקטורת ביוה"כ בין בדי הארון. ויתרה מזו, הרמב"ם מדבר כאן ע"ד הארון לא כשהוא במקומו (שאו שייך ענין הקטורת) כ"א בשנושאיין אותו. ועכ"פ לפירושו - הו"ל להרמב"ם להקדים סיום הלכה יג' ונוהרים שלא ישמטו הבדים כו'.

22 וכפרש"י עקב י, ח (ד"ה לשאת את הארון) שמפרש הפסוק "בעת היא הבדיל גו' לשאת את ארון" שנשיאת הארון הוא ע"י הלויים (ולא כהנים - ראה רש"י שלאח"ז שם. וראה הערה הבאה). אבל ראה רמב"ן שם בסופו "כי שבט הלוי נבדל בעת היא להיות הכהנים מהם כי גם הם נושאים הארון כו'.

23 וכמ"ש הרמב"ם בשהמ"צ (הובא לעיל הערה 4), דנשיאת הארון לדורות היא ע"י הכהנים (ראה הערה הבאה).

ד ולהעיר שכהקדמה לפסוק זה מביא הרמב"ם שם רפ"ג "זע" לוי כולו מובדל לעבודת המקדש שנאמר בעת גו'.

ובמדרש הנ"ל אכן כתב דאיכא איסור "שלא הי' להם רשות ליתן הארון על העגלה", אבל התם ילפוהו אף לאיסור זה מהכתוב דפרשתנו, שבתחילה נאמר בכתוב "ולבני קהת לא נתן גו'". אבל הרמב"ם לא הביא רא"י זו לאיסור¹⁸, רק הרא"י ד"ולפי ששכח דוד" כו'. וממה-נפשך - אי לא הביא הרמב"ם רא"י זו לצד האיסור והשלילה, מחמת דס"ל דליכא מכאן רא"י לאיסור נפרד כיון שממשיך ע"ז הכתוב "כי עבודת הקודש עליהם בכתף", היינו דכל טעם האיסור הוא כיון שבזה אין מקיימים החיוב דנשיאה בכתף, ואינו איסור בפ"ע, א"כ, מנ"ל הא שהדגיש דאיסור זה איסור בפ"ע הוא].

ד

יחדש דלהרמב"ם הוי דין נשיאת ארון בכתף מדין "מקום" דהארון, ולא מכלל "עבודת הלויים" לכו

גם יש להקשות בהלכה זו מה שתמה הרדב"ז¹⁹, מה טעם הציב הרמב"ם לדיני נשיאת הארון בפרקים אלו שבהל' כלי המקדש דמיירי בהו (בפרק א) בעשיית שמן המשחה ושימוש, ו(בפרק ב) בעשיית הקטורת²⁰

18 ובאם ס"ל רא"י זה הו"ל למנותה במנין מל"ת.

19 נדפס ברמב"ם הוצאת שולזינגער בסו"ס עבודה "ביאורי מהר"י קורקוס והרדב"ז . . מכת"י יש"ע ע' 26.

20 להעיר ממ"ש במו"נ ח"ג ספמ"ה בטעמי האזרה מלעשות שמן המשחה וקטורת, ובטעם

ממקום למקום ייחדה לו התורה מקום שמחוייבים להניחו, "בכתף ישאור"²⁸.

ובזה מיושב שפיר מה שהרמב"ם הזכיר הלכה זו דנשיאת הארון בכתף, מקודם שהתחיל לעסוק בדיני עבודת הלויים והכהנים מה שמחוייבים בחיובי גברא (שהוא חלק השני דהל' אלו, ששם המלא - "הל' כלי המקדש והעובדים בו"), אלא הזכירו במקום שעוסק ב"כלי המקדש" עצמם, וגם נשמט כאן מלהזכיר מה שהלויים הם הנושאים את הארון, דבכל זה הדגיש ורמז דלא מיירי כאן כלל בחיובי גברא ("והעובדים בו"), רק הוא דין מיוחד בהחפצא דהארון עצמו ("כלי המקדש"), שמקומו בעת נשיאתו הוא "על הכתף".

ה

עפ"ז יבאר הטעם דדוקא מצות הארון הויה מצוה לדורות, דאינו תלוי בנשיאה שבמדבר דוקא

ובזה מיושב לנו שפיר מה שהסיק הרמב"ם דמחולקים שאר כלים מן הארון לענין נשיאה, ורק בארון הויה מצוה לדורות, כיון שכבר מציינו טעם וסברא לחלק בזה בין הארון לשאר כלים (ואין נשיאת שניהם בכתף מטעם אחד), דהא בשאר כלים הוי דין נשיאתם פרט וחיוב

בית הבחירה.

28 עפ"ז יומתק ל' הירושלמי (עירובין פ"ה ה"א) "בני קהת שעליהן ה' הארון נתון" (ולא - "שהיו נושאים את הארון").

פליאה עצומה, מה שלא הזכיר כאן כמו שעשה בסהמ"צ, לומר דמצוה זו נאמרה על הכהנים²⁴.

ונראה מהא דלדעת הרמב"ם דין משא הארון בכתף אינו כרוך כלל בחיובי הגברא שבזה, אלא הוי דין בהחפצא דנשיאת הארון עצמה²⁵.

ויש לומר הביאור בכל זה, דבענין המשאות איכא ב' דינים. חדא, מה שישנה מצות עבודת ה' לישא המשכן וכליו בכמה אופנים, "בזמן שהיו נושאים המקדש ממקום למקום" (לשון הרמב"ם שם פ"ג ה"ח), דמשא בני גרשון ובני מררי ה' להוביל חלקי המשכן ע"י העגלות, ומשא בני קהת ה' להוביל כלי הקודש (השולחן וכו'²⁶) בכתף. ותו, ה' בזה דין אחר ונפרד השייך להחפצא דהארון (ולא שהוא דין בעבודת ה' שדין מקומו בעת שנושאים אותו הוא על הכתף. היינו, דכשם שיש לו מקום להניחו בזמן החני', בבית קדשי הקדשים²⁷, כ"ה בזמן שנישא

24 לכאורה ה' אפ"ל, דבספר היד חזר בו ממ"ש בסהמ"צ שם, ולא הכריע על מי מוטל החיוב דנשיאת הארון (ולכן לא כתב דין זה בפ"ג - גבי עבודת הלויים, וגם לא בפ"ד - גבי כהנים). אבל מוכן שדוחק הוא.

25 ומה שהרמב"ם לא כתב הדין בזה בספר היד - מי צריך לשאת את הארון - אולי י"ל כי לדעת הרמב"ם אין נפק"מ בזה (כיוון שהוא דין בחפצא דארון) ואפ"ל הן ע"י הכהנים והן ע"י הלויים - ראה מפרשי הרמב"ם שבהערות הנ"ל. ואכ"מ.

26 ומסתבר לומר שגם הארון בכללם. ועצ"ע.

27 וי"ל שע"ז דוקא נעשה מציאות דקדה"ק וקדושת הבית - ראה בארוכה לקוטי שיחות חכ"א (ע' 158 ואילך) בביאור דברי הרמב"ם רפ"ד דהל'

ששם התורה" (במדב"ר פ"ו, א³⁰), הגם שהי' נושא אף שאר כלים בכתף, מזה הסיק הרמב"ם, דנשיאת הארון בכתף לא היתה רק מהיותו אחד מכלי הקודש, אלא מחמת "שם התורה"³¹ – לוחות (וס"ת³²) שבארון³³. פירוש, דמחמת חשיבות וכבוד התורה, צריך הארון שיהי' לו בכל זמן (אף בעת שנישא ממקום למקום) – "מקום" המיוחד לו.

ובזה יבואר מה שהביא בהלכה זו אף האיפור השלילי שלא לישא בבהמה או בעגלות, והביא ע"ז ראי' ממעשה דדוד (כנ"ל בארוכה), דבזה רצה להדגיש דמה שישנו איסור בנשיאת הארון בבהמה או בעגלות אינו רק מחמת ביטול ואי קיום מ"ע ד"בכתף ישאו" (דכן היינו אומרים אילו הי' בזה מצוה ודין ב"עבודת הלויים"), אלא איכא בזה גם מעשה שהוא היפך המצוה, דכיון שכל גדר המצוה הוא

ב"עבודת הלויים" לבד, ודמי ממש לנשיאת שאר חלקי המשכן שנתחייבו בהם בני גרשון ובני מררי, דאי"ז דין ופרט בהחפצא דחלקי המקדש עצמם, רק הוא דין באופן עבודת הלויים בנשיאת הכלים.

וא"כ, כשם שאופן נשיאת שאר חלקי המקדש ע"י בני גרשון ומררי אינה מצוה הנוהגת לדורות (אחר שיצאו מן המקומות שבמדב"ר²⁹), כן הוא בחיוב נשיאת שאר כלים בכתף ע"י בני קהת, דהוי דין ב"עבודת הלויים" ג"כ, ואינו נוהג לדורות (אף שנשארו כלים אלו במקדש, אף אחר גניזת חלקי המשכן הנישאים ע"י בני גרשון ומררי, "אוהל מועד קרשיו . . . אדניו" (סוטה ט, סע"א)).

משא"כ דין נשיאת הארון בכתף נשתנה מעצם גדרו מנשיאת שאר בני לוי, והוא דין בהחפצא דהארון (ולא רק שהוי חיוב בהאופן והדרך שחייבה תורה איך להובילו ממקום למקום), א"כ מובן, שאין לתלות החיוב במקומות שבמדב"ר (ובזמן שהיו במדבר) "שהיו נושאים המקדש ממקום למקום", רק תלוי הדבר במה שקיים לפנינו החפצא דהארון בעצמו. ולזה נותנת הסברה לומר, דכל זמן שישנו להארון ישנם לדיני מקום הנחתו, ד"מקומו" הוא או בבית קדה"ק או "על הכתף" לכשמוליכין אותו ממקום למקום.

וחילוק זה בגדר דין נשיאה בכתף, בין הארון לשאר כלים, הסיקו הרמב"ם ממדרשי חז"ל הנ"ל גופא, דכיון שמעלת קהת היא דוקא במה שהי' "טוען הארון

30) וראה בשאר המקומות שנסמנו לעיל (ס"ב) בפנים (במדב"ר פ"ה, א. פרשתנו פ"ו א; ב (בסופו); ד; ח. ועוד).

31) ובמדב"ר פ"ה, ח (שהובא לעיל בפנים ס"ב) מסיים "אלא כיון שהיו באין לטעון את הארון כו' אמר הקב"ה התורה היא חיים שנאמר . . . ובני קהת מחזיקין בתורה שהיא חיים זה הארון שנושאים שבו התורה כו'".

32) ראה ב"ב יד, א ואילך דלוחות ושברי לוחות מונחות בארון ומחלוקת בס"ת אם מונחת בארון או בצידו. וראה גם במדב"ר פ"ד, כ (בהמשך להמאמר ע"ד דוד והבאת הארון).

33) וכן מפורש בחינוך שם בשרשי המצוה דנשיאת הארון בכתף "לפי שכל עיקר כבודם של ישראל היא התורה שבה נבדלו משאר העמים ונעשו חלק הש"י על כן ראוי וכשר לשאת אותה בכתפי האנשים הנכבדים והמקודשים שבנו".

היטב פסק הרמב"ם בעצמו בסוף הל' ס"ת, בנוגע לכבוד ס"ת³⁶, וז"ל (פי"י ה"י): מצוה לייחד לס"ת מקום ולכבדו ולהדרו יותר מדי דברים שבלוחות הברית הן הן שבכל ספר וספר.

ובהקדם, דלכאורה יש להקשות בסגנון לשונו כאן שפתח בדבר כאילו הוא ענין חדש שלא הזכירו עד עתה, מה שמצוה לכבד ולהדר ס"ת, והוא פלאי, דהא בזה קאי כבר בהל' שמקודם לזה בסמיכות, ובכו"כ דינים, דבהלכה ב כתב כבר ש"ס"ת כשר נוהגין בו קדושה יתירה וכבוד גדול, ובהלכה ט הוסיף ד"כל הרואה ס"ת כשהוא מהלך חייב לעמוד מפניו, ויהיו הכל עומדים עד שיעמוד זה שהוא מהלך בו כו", וא"כ תמוה ביותר מה שמתחיל הלכה י"ד כדבר חדש שלא עסק בו – "מצוה לייחד לס"ת מקום, ולכבדו ולהדרו כו", וגם טורח להוסיף ד"דברים שבלוחות הברית הן הן שבכל ספר וספר"³⁷.

מה שישנו "מקום" קבוע לארון אף בדרך, א"כ, בהולכתו (ע"ג בהמה או) על עגלות נעשה היפך הגמור מתוכן החיוב, דנשיאה כזו היא דבר המדגיש היפך מקביעות מקום, וזהו היפך כבוד התורה, עד שהביא הדבר ל"נפרץ פרץ בעוזה".

והוא הטעם למה שהקדים הרמב"ם האיסור קודם שהזכיר המצוה עצמה לישא בכתף, לומר לך דאין האיסור רק תוצאה מן החיוב, כיון שמבטל מ"ע ד"בכתף ישאו"³⁴, אלא הוא איסור נפרד בפ"ע³⁵, דהוי זלזול בכבוד התורה (שיש בו העונש ד"ונפרץ פרץ בעוזה").

ד

בזה יישב ב' גררי כבוד שהביא הרמב"ם
בדיני ספר תורה

וטעם וראי' לכל זה, דכן ס"ל להרמב"ם, הוא מהא דעפ"ז יש ליישב

36) להעיר מהסיום בחינוך שם (במצוה הנ"ל): וזה שנהגו בגלויות היום להוציא ספר תורה לקראת מלכי האומות אין זה בחיוב מצוה זו כלל שכל ב"י רשאים לישא אותו. ואם מדרך כבוד התורה יבחרו גם היום שישאו מבני לוי תבוא עליהם ברכה.

37) משא"כ בטור ושו"ע י"ד סי' רפב הובא דין זה "חייב אדם לנהוג כבוד גדול בס"ת ומצוה לייחד לו מקום ולכבד כו" בתחלת הסימן (ואינו מביא כלל "דברים שבלוחות כו"). אבל ראה בטור – הובא לקמן הערה 48), ולאח"ז באים הדינים שברמב"ם ה"י (ופרטים שבה"א), ואח"כ (בסעיף ב) בשו"ע שם מרמב"ם שם ה"ט, ובס"ג – מרמב"ם שם תחלת ה"א, ובסעיף ד – מרמב"ם שם ה"ו. וכן הלאה. עיי"ש.

34) עפ"ז יש לבאר שינוי לשון הרמב"ם בהלכה זו, שבבבא הא' כתב "מצוה לנישאו על הכתף", ובבבא הב' "מצוה לנישאו על הכתף": הכוונה ב"אלא מצוה לנטלו על הכתף" ברישא אינה לקיום מצות "בכתף ישאו" אלא לחיוב נטילתה מצד האיפור של הולכת הארון על בהמה ועגלות (מפני זלזול התורה), ולכן נקט ל' "נטילה" דהיינו לקיחתו ממקום למקום (ולא עצם מעשה הנשיאה): משא"כ בסיפא קאי במצות נשיאתו מקרא ד"בכתף ישאו", ולכן כ' "לנישאו".

35) בסגנון אחר: הקדמת השלילה ד"אין מוליכין כו" מדגיש שתוכן העשה ד"בכתף ישאו" אינו רק חיוב גברא, אלא דין בחפצא דארון, שטעונה "מקום" מיוחד מצד כבוד התורה, כפנים.

אמנם לא נזכר שם כלל⁴² מה שהוסיף הרמב"ם לחדש מעצמו, ד"מניחו בחיקו כנגד ליבו"⁴³.

[מענין לשון זו מצינו לגבי תפילין (ברכות כג, א⁴⁴), אבל התם לא מיירי כלל בהליכה ממקום למקום, אלא בחולצן בשביל בית הכסא, למנוע היפך הכבוד⁴⁵ (והובא ברמב"ם הל' תפילין פ"ד הי"ז)].

ולזה נראה לבאר, דעד להלכה יו"ד עסק הרמב"ם רק בדיני כבוד ס"ת דהווי חיובי גברא לבד⁴⁶, "נוהגין בו קדושה יתירה וכבוד גדול"⁴⁷. אמנם מהלכה יו"ד ואילך פתח (בעיקר) בענין וגדר חדש לגמרי,

ועד"ז יש להקשות בהלכה שלאח"ז, שבה חותם הפרק, וז"ל: "הי' מהלך ממקום למקום וס"ת עמו, לא יניח ס"ת בתוך השק ויניחנו ע"ג החמור וירכב עליו . . מניחו בחיקו כנגד ליבו והוא רוכב על הבהמה והולך". וגם היא תימה, דלכאורה דין זה באופן אחיזת ס"ת, הי' מתאים להציבו בהמשך אחד להלכות שמקודם להלכה יו"ד³⁸, דמיירי בהו בנכנס לבית המרחץ וס"ת עמו כו' (ה"ו שם), וכן באיסור ד"לישב על מטה שס"ת עלי"³⁹. ומה טעם דחה הלכה זו לסיום הפרק, רק לאחר שהזכיר להא ד"מצוה לייחד לספר תורה מקום, לכבדו ולהדרו כו'".

וגם יל"ע טובא, מנ"ל להרמב"ם דין זה ד"מניחו בחיקו כנגד ליבו⁴⁰ והוא רוכב כו'". דבפשטות (כמ"ש המפרשים, ונסמן בכס"מ ובמגדל עוז) דין זה הוא ממה דאיתא בברכות (יה, א): "המוליך עצמות ממקום למקום הרי זה לא יתנם בדסקיא ויתנם ע"ג חמור וירכב עליהם, מפני שנוהג בהם מנהג בזיון . . וכדרך שאמרו בעצמות כן אמרו בס"ת"⁴¹.

בעצמות כן אמרו בס"ת קאי "אסיפא" (ואם הי' מתיירא מפני נכרים ומפני לסטים מותר). אבל זהו לפי ש"ארישא פשיטא מי גרע ספר תורה מעצמות", ולא הוצרך הברייתא לפרט.

42) להעיר מע"ז ב, א: מביא הקב"ה ס"ת ומניחו בחיקו. שם יח, א: וס"ת מונח בחיקו.

43) ראה הד"ה בכס"מ שם "הי' מהלך ממקום למקום וכו' עד" והולך" (וכ"ה בדפוס ראשון דהכס"מ (ויניציאה שלד) שנדפס בחייו). ועד"ז הוא במגדל עוז שכתב "הי' מהלך ממקום וכו' עד" רוכב על הבהמה והולך" (וכ"ה בדפוס ראשון דהרמב"ם שבו נדפס המג"ע (קושטא רס"ט)).

44) ברכות כג, א. וכן ציין בביאורי הגר"א בשו"ע שם כמקור להדין בס"ת.

45) שלכן אוחזם גלויים "ויזהר כדי שלא תהא רצועה כו' - רמב"ם שם (מברכות שם).

46) ועד"ז האיסור דבזיון וכו' דס"ת שבהלכה ח.

47) לשונו בה"ב כנ"ל. וכן המבואר בהלכה ט, כנ"ל.

38) ראה הערה שלפנ"ז - הסדר בטור ושו"ע.

39) ראה ביאור הגר"א בשו"ע שם סק"ב דמ"ש הרמב"ם בהי"א ויניחנו על גבי החמור וירכב עליו ר"ל על החמור ולא על הס"ת". ולפ"ז הי"ז אותו הדין שבה"ו - דאסור לישב על מטה שס"ת עלי', ובכל אופן הרי הם שייכים זל"ז.

40) להעיר מדין מלך בס"ת שלו (ביד הל' ס"ת פ"ז ה"ב): "יהי עמו כו' מיסב והוא כנגדו. ובכס"מ הניח בצ"ע שבסנה' איתא (כא, ב) דעושה כמין קמיע ותולה בזרועו. ובאחרונים העירו דאיך אפשרי לתלות ס"ת בזרועו.

41) בגמרא שם מסיים דמ"ש "כדרך שאמרו

ח) כן הוא הדיבור המתחיל בכסף משנה, וכן במגדל עוז. וכן דרכם בכמה מקומות, שמעתיקים לשון הרמב"ם בקיצור, ובמקום התיבות האמצעיות (דלשון הרמב"ם) כותבים "עד".

להלכה זו דוקא⁵² הביא בהלכה שלאח"ז, דין "הי" מהלך ממקום למקום וס"ת עמו", היינו דאף בעת ההליכה ממקום למקום איכא דין זה דכבוד ס"ת שמחמת החפצא, ויש לו דין "מקום"⁵³, כמו בארון מחמת כבוד תורה שבו. ומטעם זה "אם אין שם פחד מניחו בחיקו כנגד ל"בו" – היינו שצריך לייחד לו מקום בנשיאתו להחזיקו, בדומה אל הארון שבו הלוחות, דיש לו מקום המיוחד אף בנשיאתו – "נושאו על הכתף"⁵⁴.

והוא בכבוד הנדרש מדיני החפצא דס"ת עצמו, ד"מצוה לייחד לספר תורה מקום ולכבדו ולהדרו יותר מדי דברים שבלוחות הברית הן שבכל ספר וספר", היינו, דכיון ש"דברים שבלוחות הברית הן שבכל ספר וספר"⁴⁸, לכך הנה כשם שבארון מחמת לוחות שבו מצינו לדין "מקום" מצד כבוד התורה, כדלעיל בארוכה, עד"ז הוא בהחפצא דס"ת ש"מצוה לייחד לספר תורה מקום ולכבדו כו"⁴⁹ (היינו ג"כ לכבד את המקום)⁵⁰ 51.

ובזה יתבאר כפתור ופרח מה שבהמשך

52) משא"כ בטור ושוע"י ו"ד שם, שכותבים (בעיקר) הלכות הצריכות למעשה, כתבו הדברים בסדר המתאים להנהגה במעשה בפועל.

53) משא"כ בתפילין, ראה ברכות כד, סע"א (נסמן בצפ"ע לרמב"ם כאן): מהו דתימא תיבעי הנחה כס"ת.

54) ולהעיר מלח"מ הל' אבל פי"ד הי"ד, שמפרש דעת הרמב"ם כאן דכשאינן שם סכנה לא סגי בהפלה (הס"ת) לאחוריו אלא צריך שיהא לפניו כנגד לבו, ולא כשאר הפוסקים. וראה ב"ח לטור שם. ועוד. ובצפ"ע הפלאה בהשמטות להל' ס"ת (נח, ד) מציין – על מ"ש הרמב"ם "ולא יחזיר אחוריו לס"ת" – לרמב"ם ספ"ב מהל' כלי המקדש: כשנושאים כו'.

48) ולהעיר שבטור כתב "דברים שבלוחות הברית הן ששס"ת, לכן צריך לכבדו" בנוגע לדיני כבוד שברמב"ם ה"ט.

49) ראה ביאורי הגר"א שם סוסק"א

50) ראה טור שם בתחלתו (ועד"ז בשו"ע) במקום "ולכבדו" שברמב"ם: ולכבד אותו המקום. ובכת"י התימנים וכן ברמב"ם דפוס ר' משה בן שאלתיאל (ספרד או פורטוגל קודם רנב או רנז) – גם ברמב"ם הגירסא היא "ולכבד אותו המקום". וראה גם קרית ספר להמאירי (על הל' ס"ת) מאמר ד' ח"א.

51) וצ"ע אם גם ההמשך ברמב"ם "לא ירוק כנגד ס"ת ולא יגלה ערותו כו" הוא גם לנגד מקום הס"ת, אף דלא מפרטו.

תורת היים

מכתבי עצות והדרכות בעבודת השי"ת
בחיי היום יום

גירושין – לא להיחפז!

לשמוע חוות דעתם של אנשים העומדים ממעל לצדדים

ברכה ושלום!

במענה על מכתבה מי"א מ"ח, בו כותבת אודות השתלשלות הדברים באופן שידוכה והיחסים שביניהם עתה, ואשר בתוך הויכוח שביניהם הוחלט לגשת לבית דין עליון בכדי כו' [להתגרש] ומסיימת שנמצאת בחזית נגדו ונגד המשפחה כולה.

והנה מובן אשר קשה לחוות דיעה על יסוד הטענות מצד אחד, כי הרי בהנוגע לכל אחד ואחת אפילו איש השלם ביותר, כללו כלל, אדם קרוב אצל עצמו, וכיון שהחליטו לגשת לבית דין עליון, שבודאי כוונתה לפני רבנים בעלי הוראה ונסיון, הרי תהי' הזדמנות להציע הטענות משני הצדדים.

אבל מה שממהר אני להעיר בהנוגע לכתבה היא:

כל צעד נחפז ובלתי נכון, תוצאותיו משפיעות על שני הצדדים

(א) במה שכותבת שנמצאת בחזית נגדו ונגד המשפחה, יש מקום לומר שהחזית היא גם כן נגד עצמה, שהרי חיי משפחה היא שאלת החיים, וכל צעד נחפז ובלתי נכון,

תוצאותיו משפיעות על שני הצדדים, ולפעמים תכופות משפיע אדרבה יותר על הצד שנקט בצד הזה מאשר על הצד השני, מובן שאין כוונתי בזה לחוות דיעה בעצם הבעי' ואופן פתרונה, וכנ"ל שהרי שמעתי טענות רק מצד אחד, ורק להביע דאגתי על שכנראה משתדלת להחריף היחסים בכדי שיבוא הביורור והפתרון בהקדם הכי גדול, ולא תמיד הקדם הביורור בענינים כאלו טוב ומועיל.

ב) והוא עיקרי אפשר עוד יותר, בנוגע לכתבה שנגשים להבית דין בכדי להתגרש, זאת אומרת, שרק מוצא זה רואה לאפשרי וכנ"ל, ובטח גם היא מודה בזה, איש העומד מן הצד יכול לדון באופן אוביקטיבי הרבה יותר מאלו הנמצאים בגוף הדבר, ולכן אין נכון להחליט מראש שנגשים להבית דין במטרה קבועה, ומבלי לשאול דעת הבית דין בגוף הענין.

התאמת ההנהגה להוראת נותן התורה ממשיכה ברכות נותן התורה

ג) מה שהתמי' אותי בהתיאור אודות פעולתי' וההנהגה בה אחזה, אשר למרות שהיא דתית וגם קבלה חינוך דתי וכו' והשקפת עולמה דתית, בכל זה אחזה בהנהגה להיפך, במטרה להפסיק על ידי זה היחסים ביניהם וכו', ובודאי למותר לבאר אשר הנהגה מתאימה להוראת תורתנו חיים אין זה ענין למסחר ולהשתמש בו לענינים של לחץ וכו', כי אם זהו ערך בפני עצמו וענין יסודי בהיחסים שבין האדם לבוראו ומנהיגו, והתאמת ההנהגה להוראת נותן התורה ממשיכה ברכות נותן התורה על הנוהג כן, אשר בברכות אלו נכלל גם כן שיקול הדעת ישר הבנה והערכה נכונה של המצב בו האדם נמצא, והחלטות מתאימות לאשרו האמיתי, וכנוסח התפלה שלש פעמים ביום, שבקשת צרכי האדם מתחילה בתפלה חננו מאתך חכמה בינה ודעת, ומכלל הן אתה שומע לאו, שחלישות הקשרים בין האדם לבוראו על ידי הנהגה הפכית, מפריעה בכל האמור, ושוללת מאתו ענין עיקרי וחיוני בכל הזמנים, ובפרט בתקופה שרוצה היא לפתור שאלות מסובכות ועקרוניות.

שולח אני מכתבי זה במהיר וקודם לעניית מכתבים שנתקבלו לפני מכתבה, בתקוה אשר שורות האמורות המעטות בכמות בערך חשיבות הדברים, תעוררנה אותה להתבונן עוד הפעם מתאים לשלשת הנקודות האמורות ולשנות את השקפתה, והעיקר הנהגתה בפועל בהתאמה להוראת תורתנו חיים, וינעם לי לקבל ממנה אישור תקותי זו.

בברכה אשר השם יתברך המשגיח בהשגחה פרטית על כל אחד ואחת ינחה בדרך הטובה לפני' בטוב האמיתי.

הרכי החסידות

שיחות כ"ק אדמו"ר מוהר"י צמ"מ מליובאוויטש
 זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע
 ואגרות קדשו בענייני עבודת השי"ת

לימוד במתינות

"הננו רואים במוחש, אשר... במושכלות בדרך הב', הנה השכלתם והשגתם מביאים אותם לידי ביטול ישותם, וכל אשר הם עולים בחכמה ובמדע הנה מזדככים יותר יותר ומתבטלים ממציאיות ישותם ובעלי מדות נעימות"

תחלת הכל הוא ההתעסקות במתינות, כהכלל הידוע לכל עוסק במושכלות: הממהר אובד, והמתון מרויח; המתנינות וההתעכבות בכל סברא שכלית, והעלי' מדרגא לדרגא מן הקל אל הכבד, מעמיד את המשכיל על בסיס נאמן ברום בלתי משוער.

ללמוד מאמר אחד שלשים פעמים

הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק אדמו"ר מוהר"ש אמר להוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק [הרש"ב] זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע:

כשחוזרים במחשבה והרהור מאמר אחד שלשים פעמים בעיון, הנה על ידי רגילות זו שמרגילים את המוח לחשוב בתוכן השכלה ונושאה, מכשירים את המוח להיות כלי לקבל שכל עצמי.

הוד כ"ק אדמו"ר הרה"ק זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע אמר לי:

טוב ומועיל יותר לחזור במחשבה עיונית מאמר אחד שלשים פעמים, מכמו ללמוד שלשים מאמרים למיגרס, כי בהלימוד שלשים מאמרים יודע ענינים שטחים, ובמחשבה עיונית שלשים פעמים מאמר אחד, בא הוא על עצם נושא הענין במהות שכלו העצמי.

המאמר מלמד אותנו

ופעם אמר לי בסגנון זה:

כשלומדים שלשים מאמרים למיגרס, התועלת מזה הוא, מה שהוא למד שלשים מאמרים ויודע שטחיות עניניהם, אבל החושב ומהרהר מאמר אחד שלשים פעמים בעיון, הנה התועלת מזה הוא מה שהמאמר לימד אותו ובאמת לאמתו הנה זהו תכלית הלימוד.

המטריח שכלו להעמיק דעתו שעות ארוכות בהסתכלות שכלית חזקה בהא דאמר רבינו נ"ע בסש"ב פרק ה': הנה כל שכל כשמשכיל ומשיג בשכלו איזה מושכל הרי השכל תופס את המושכל ומקיפו בשכלו, והמושכל נתפס ומוקף ומלוּבש בתוך השכל שהשיגו והשכילו, יבין כי המשכיל וההשכלה התופס והנתפס פועלים זה בזה, המשכיל פועל בההשכלה וההשכלה פועלת בהמשכיל, ודעת למבין נקל להבין, כי כל אחד מהם פועל כפי מה שהוא במציאות מהותו, אבל לעולם הנה ההשכלה גוברת בפעולתה על המשכיל.

לימוד במתינות מביא לביטול הישות

אשר על כן הננו רואים במוחש, אשר עפ"י הרוב הנה אלו העוסקים במושכלות בדרך ואופן הא', הנה השכלתם והשגתם מביאים אותם לידי ישות וגסות הרוח, וכל אשר הם עולים בחכמה ובמדע הנה מתרבה מציאות עצמם ורמת רוחם, ועל הרוב בעלי מדות תקיפות, והעוסקים במושכלות בדרך הב', הנה השכלתם והשגתם מביאים אותם לידי ביטול ישותם, וכל אשר הם עולים בחכמה ובמדע הנה מזדככים יותר ויותר ומתבטלים ממציאות ישותם ובעלי מדות נעימות.

השי"ת יהי' בעזרו ללמוד ולהצליח בעבודה שבלב, אשר תפעול התכלית הנרצה, וטוב יהי' לו בגשמיות וברוחניות.

(אגרות קודש חלק ד עמ' קנח ואילך)

